

Turba Kool (lasteaia osa)

TÖÖTAJATE KESKKONNA ÜLEVAATUSE ANALÜÜS 2024-2025

Kas lasteaia söökla kasutab kohalikku toorainet?

Kas kasutate oma aias kasvatatud puu- või juurvilju, maitsetaimi?

Kas sööklas kasutatakse mahetoitu?

Mitu korda nädalas pakutakse lasteaias lihavaba toitu?

Kas lapsed saavad toitu ise taldrikule tõsta või kui ei, siis paluda väiksemaid portsjone?

Kas toidujäätmed lähevad biojäätmekasti/kompostikasti?

Kas toidujäätmed antakse edasi loomasöödaks?

Kas lasteaias ülejäänud toit annetakse (Toiduringluskapid, Toidupank vms)

Kas lasteaiapere teab, mis saab toidujäätmetest ja ülejäänud toidust?

Kas kokad on kaasatud laste õppe- ja kasvatusprotsessi?

Kas lasteaiapere teab toidutootmise ja keskkonnahoiu omavahelisi seoseid?

Kas lasteaiapere tunneb kaupadel ära järgmised keskkonnamärgised: Eesti toidu mahemärk, EL mahemärgis, õiglase kaubanduse märgis?

Kas lasteaia õues on puid ja/või põõsaid?

Kas lasteaia puud ja põõsad on kaardistatud: nimekiri ja skeem?

Kas uute puittaimede istutamisel eelistatakse omamaiseid liike?

Kas lasteaia õuel on hekke?

Kas lasteaial on tiik, veesilm, oja?

Kas tiigis on madal koht, kust konnad, vesilikud, siilid ja teised loomad pääsevad veele ligi ja vajadusel tiigist välja?

Kas teie lasteaial on niit (ala, kus ei niideta/ niidetakse harva) ja kus lapsed saavad taimi ja putukaid uurida?

Kas olete uurinud niidul kasvavaid rohttaimeliike?

Kas olete teinud midagi, et suurendada lasteaia õue elurikkust (nt kompostimine, elupaikade loomine: oksahunnik, kivihunnik, lamapuit, lõhnavate õitega taimed, niitmata alad, putukahotellid ja -restoranid)

Kas lasteaia õu pakub lindudele elupaiku (lindude pesakastid, toidumajad, jooginõud, marju või pähkleid kandvaid puid/põõsaid)

Kas olete uurinud ja teate, millised putukad, linnud jt loomad elavad teie õuealal või külastavad seda?

"Kas teie kooli õuealal leidub invasiivseid võõrliike?

Kas sisestate oma andmeid loodusvaatluste andmebaasidesse?

Kas lasteaia õuel kasutatakse herbitsiide ja/või pestitsiide?

Kui tihti õpivad lapsed erinevaid taime-, seene- ja loomaliike tundma?

Kas olete uurinud, kui palju Eesti seene-, taime- ja loomaliike lasteiaiapere tunneb?

Kas olete kaardistanud toataimed (nimekiri, infosildid)?

Kas lasteiaiapere oskab nimetada 5 puittaime liiki õuealal?

Kas lasteiaiapere oskab nimetada 5 rohttaime liiki õuealal?

Kas lasteiaiapere oskab nimetada 5 linnuliiki, keda võib kohata õuealal või ülelennul?

Kas lasteaia õues on puid ja/või põõsaid?

Kas lasteaia puud ja põõsad on kaardistatud: nimekiri ja skeem?

Kas uute puittaimede istutamisel eelistatakse omamaiseid liike?

Kas lasteaia õuel on hekke?

Kas lasteaial on tiik, veesilm, oja?

Kas tiigis on madal koht, kust konnad, vesilikud, siilid ja teised loomad pääsevad veele ligi ja vajadusel tiigist välja?

Kas teie lasteaial on niit (ala, kus ei niideta/ niidetakse harva) ja kus lapsed saavad taimi ja putukaid uurida?

Kas olete uurinud niidul kasvavaid rohttaimeliike?

Kas olete teinud midagi, et suurendada lasteaia õue elurikkust (nt kompostimine, elupaikade loomine: oksahunnik, kivihunnik, lamapuit, lõhnavate õitega taimed, niitmata alad, putukahotellid ja -restoranid)

Kas lasteaia õu pakub lindudele elupaiku (lindude pesakastid, toidumajad, jooginõud, marju või pähkleid kandvaid puid/põõsaid)

Kas olete uurinud ja teate, millised putukad, linnud jt loomad elavad teie õuealal või külastavad seda?

Kas teie kooli õuealal leidub invasiivseid võõrliike?

Kas sisestate oma andmeid loodusvaatluste andmebaasidesse?

Kas lasteaia õuel kasutatakse herbitsiide ja/või pestitsiide?

Kui tihti õpivad lapsed erinevaid taime-, seene- ja loomaliike tundma?

Kas olete uurinud, kui palju Eesti seene-, taime- ja loomaliike lasteiaiapere tunneb?

Kas olete kaardistanud toataimed (nimekiri, infosildid)?

Kas lasteiaiapere oskab nimetada 5 puittaimeliiki õuealal?

Kas lasteiaiapere oskab nimetada 5 rohttaimeliiki õuealal?

Kas lasteiaiapere oskab nimetada 5 linnuliiki, keda võib kohata õuealal või ülelennul?

Õpetajatele loodud küsimustikest selgus:

Lasteaia toitlustust pakub Baltic Restaurant Services OÜ, kes lubab kasutada kvaliteetset toorainet ja järgida traditsioone. Kas kasutatakse mahetoitu, pole kindlad. Lasteaia aias kasvatatakse õunu, maitserohelist, suvikõrvitsaid ja maasikaid, mida hooajaliselt kasutatakse. Käesoleval hetkel puudub meil üks taimetoidupäev, mida plaanime võtta tegevuskavasse järgmisel õppeaastal. Käesoleval hetkel meil toiduringluskapid puuduvad, kuid soovime sügisel 2025 alustada nende kasutamist ja proovida, kuidas see toimib. Meie lasteaias saavad lapsed ise toitu taldrikule tõsta, mis aitab neil õppida iseseisvust ja toidukoguste tunnetamist.

Lisaks oleme hakanud rühmade siseselt tutvustama erinevate rahvaste toite, pakkudes lastele võimalust proovida uusi maitseid. Näiteks 31. märtsil korraldame rahvaste peo, kus iga rühm valmistab ja pakub mõne teise maa toitu. See aitab lastel avastada erinevaid kultuure ja arendada huvi mitmekesise toidu vastu.

Hetkel on õiglase kaubanduse teema meie lasteaias jäänud vähem tähelepanu alla, kuid see on oluline valdkond, mida soovime edaspidi rohkem käsitleda.

Võiksime hakata tutvustama lastele ja lastevanematele õiglase kaubanduse põhimõtteid, näiteks rääkides, mida need märgised tähendavad ja kuidas mõjutavad inimeste elu eri maailma paikades. Samuti võiksime uurida võimalusi, kuidas integreerida õiglase kaubanduse tooteid meie igapäevaelu ja haridusprotsessi.

Praegu suuname osa ülejäävast toidust loomasöödaks ühele loomapidajale ning samuti taaskasutame toitu loovalt – näiteks valmistame küüslauguleibu ja pudrusaia. See aitab vähendada toidujäätmeid ja kasutada ressursse säästlikumalt.

Globaalne kodakondsus on meie jaoks täiesti uus teema ning hetkel ei tee me koostööd ühegi teise riigi lasteaiaga. Sellel õppeaastal tutvusime juhendmaterjaliga "Amanda ja maailm", mis on alushariduse õpetajatele mõeldud õppevahend maailmahariduslike teemade käsitlemiseks.

Materjal on loodud 5–7-aastastele lastele ning sisaldab kümmet maailmahariduse teemat, sealhulgas keskkond, kliimamuutused, vesi, toit, tarbimine, tervis, haridus, kultuuriline mitmekesisus, võrdsus, ränne ja inimõigused. See on kooskõlas alushariduse riikliku õppekavaga ja lõimib kõik seitse õpivaldkonda.

Sel aastal alustasime maailma avastamist Amanda ja elegant Modoga, kuid teema on lastele veel võõras. Kindlasti peame selle teemaga pikemalt jätkama, et aidata lastel paremini mõista

globaalset kodakondsust ja maailmaharidust. 31. märtsil korraldame rahvaste peo, kus kõik viis rühma tutvustavad oma valitud maad, mida nad on uurinud. Iga rühm jagab lastele huvitavat teavet oma valitud maa kohta, tutvustab selle kultuuri, toite ja traditsioone. Lastele annab see võimaluse avastada erinevaid maid ja kultuure, edendades globaalse kodakondsuse mõistet ja arendades teadlikkust mitmekesisusest maailmas.

Meie lasteaia hoov on looduslähedane ja liigirikas, kus eelistatakse omamaiseid puid ja põõsaid. Olemasolevad puud ja põõsad on kaardistatud ja sildistatud ning tulevikus võiks lisada viljapuid, näiteks mureleid. Hoovis on loodud niitmata niiduala, kus kasvavad õitsvad põllulilled ja elavad erinevad mutukad ning putukad. Pestitsiide ei kasutata ning taimestik ja putukad on lastega koos uuritud – tuvastatud on mitmeid rohttaimi ning putukaliike. Putukate eluolu parandamiseks on meil ka putukahotell.

Lapsed jälgivad loodust aktiivselt – nad otsivad tiguseid ja uurivad sipelgapesa. Lindude söögimajas käivad erinevad linnud, sealhulgas vindiid, leevikesed ja puukoristajad. Oleme vaadelnud ka vareste ja harakate toimetamisi ning hanede, kurgede ja partide lendu. Sageli külastavad hoovi ka oravad ja siilid. Aias on istutatud lõhnavaid ja õitsvaid lilli ning peenraid väetame kompostmullaga. Hekina kasvab arooniaid. Lapsed on loodusega hoolivad ja suhtuvad sellesse teadlikult. Kuigi hetkel ei ole loodusvaatluste andmeid andmebaasidesse sisestatud, on see tulevikuplaanides.

Lasteaia hoovialal on tekitatud niitmata niiduala kus elavad mutukad ja putukad. Oleme istutanud niitmata alale õitsvaid põllu lilli. Kuskil hoovis ei kasutata pestitsiide. On uuritud ja tuvastatud rohttaimi (ristik, raudrohi, teeleht, võilill, mesikas, karikakar, kelluke, nurmenukk, erinevad kõrrelised, jne.), putukaid (mesilasi, kärbsed, liblikaid, sipelgaid, põrnikaid).